

Oponentský posudek disertační práce

Mgr. Andrea Gröschlová: „Evropská identita“ učitele. Praha, PedF UK 2008.

Disertační práce Mgr. Andree Gröschlové se zabývá aktuálním tématem evropské identity učitele a jejím vlivem na projektování výuky. Téma autorka uchopila v teoretické rovině v širších souvislostech i empiricky na pozadí evropské identity „běžné populace“.

Autorka člení práci v rozsahu 175 stran včetně rozsáhlé literatury na 3 velké kapitoly: Kontext, Teoretická část, Empirická část. Práce dále obsahuje 10 příloh v celkovém rozsahu 30 stran. Dvě přílohy jsou samostatně přiloženy: Dotazník pro učitele, Zpráva z dotazníkového šetření adresovaná s výsledky zpět učitelům.

Po formální stránce práce splňuje všechny požadavky kladené na tento typ prací.

Cíl disertační práce je jednoznačně formulován v Úvodu: Na základě empirického výzkumu identifikovat a analyzovat nejvýznamnější faktory ovlivňující identifikaci učitelů s Evropou v současnosti, po vstupu ČR do EU. Tento cíl se Andree Gröschlové podařilo splnit.

Empirická část stojí na ověření 2 hlavních hypotéz. 1. „Evropská identita“ učitelů se liší od „evropské identity“ běžné populace, 2. Vztah mezi „evropskou identitou“ učitele a jeho přístupy k tématu Evropa v projektování výuky není přímý.

Je potřeba ocenit způsob, jakým se autorka v přípravě na realizovaný výzkum věnovala v teoretické rovině pojmu evropská identita učitele, a to v širších souvislostech globalizace, teorii modernity podle Giddense a současné probíhající kurikulární reformy v ČR. Nachází tak dobrá teoretická východiska pro operacionalizaci tohoto pojmu.

Jako metodu zkoumání volí autorka dotazník. Činí tak s vědomím limitů tohoto nástroje, ale současně využívá otázky a následně i výsledky z dotazníku Eurobarometr mezi dospělou populací občanů ČR (tu pracovně nazývá „běžná populace“) a dalších států EU. Výsledky pak statisticky porovnává s výsledky od učitelů pražských základních škol, které sama získala. Andrea Gröschlová přistoupila k přípravě výzkumu velmi zodpovědně. Kromě již zmiňované teoretické přípravy byl realizován i pilotážní průzkum a opora pro interpretaci výsledků byla hledána i v polostrukturovaných rozhovorech s učiteli. Velmi oceňuji zejména zdařilé prolnutí výsledků kvantitativního a kvalitativního charakteru při interpretaci výsledků. Autorka zvládla prezentaci výsledků s využitím statistické teorie testování hypotéz a současně vhodně prezentovala i výsledky z polostrukturovaných rozhovorů vhodně vybranými citáty učitelů. V této souvislosti je potřeba rovněž ocenit i úplnost poskytnutých informací o realizovaném výzkumu v textu samotném nebo v přílohách, čímž je dána vysoká úroveň důvěryhodnosti vyslovených závěrů.

K práci mám následující připomínky drobného charakteru.

Bylo by vhodné uvést na s. 89 spojení zkratky CES a plného názvu. Jak plný název Centra evropských studií, tak zkratka CES se objevují v textu odděleně.

Závěry pilotážního průzkumu na s. 93 znějí poměrně obecně. Zasloužily by si určitý konkretizující komentář a zdůvodnění, jak k nim autorka na základě pilotážního průzkumu dospěla.

Hypotéza H2 obsahuje relativně obecné slovní spojení „vztah není přímý“. Co se myslí onou „nepřímostí“ by si zasloužilo komentář např. na s. 94 pod uvedením hlavních hypotéz. Výrazná redukce „nepřímosti“ pak je obsažena až ve formulaci dílčích hypotéz.

Není obvyklé, aby v jedné práci byly 2 totožné grafy (č. 9 na s. 152 a č. 3 na s. 122).

Na některých místech by mohl být text „efektivnější“. Některé věty se opakují (s. 95 „Charakter výběru ...“), při prezentaci výsledků s využitím statistických testů by stálo za úvahu zda u některých stále se opakujících textů nevolit symboličtější formu vyjádření („Provedli jsme statistický test ...“ „kritický obor při $v[\infty]$ vymezuje množina hodnot ...“), jak je v podobných případech obvyklé. Komentáře s kritickými hodnotami jsou někdy nadbytečné a vyplývají přímo z použitého testu. Jestliže se nepodaří nulovou hypotézu vyvrátit na 5% hladině významnosti, zcela jistě se jí nepodaří vyvrátit na 1% hladině významnosti. Proto jsou tyto informace nadbytečné (s. 132, 137, 138). Na s. 118 nadbytečná tvrzení „hypotézy byly formulovány jako alternativní a pracovní byla pro každou hypotézu formulována hypotéza nulová.“

Tyto výtky nejsou chybami, pramení spíše z malé zkušenosti autorky při prezentaci výsledků pomocí statistických testů, kdy pokládá všechny informace za důležité.

Podobně někde jsou podle mého soudu uvedeny i nadbytečné odkazy (např. s. 124 odkaz na Dismana pro případ rozpracování hlavní hypotézy do dílčích). Jedná se o případy, kdy určitý metodologický postup má univerzální charakter.

Na s. 142 a 143 je nejprve tvrzeno, že „provedeme chí-kvadrát test...“ a následuje zdůvodnění, že jeho použití není korektní.

Použití F-testu u hypotézy H1-3 (s. 128) je neadekvátní, ikdyž se nedá říci, že úplně chybné, autorka následně dobře volí U-test, který přináší shodný výsledek.

Na s. 128 není dostatečně prezentováno použití chí-kvadrát testu, neboť v tabulce 3.14 není splněna podmínka pro jeho aplikaci.

U tabulky na s. 107 by bylo vhodné uvést vysvětlení nadepsáním tabulky (zkratky proměnných, označení otázky v dotazníku, ...)

V tabulce 3.8 na s. 119 by bylo vhodné držet shodné zaokrouhlení % návratnosti.

Na s. 138 by bylo vhodné volit trochu mírnější formulaci než „Hlavní hypotéza 1 byla vyvrácena.“, když některé dílčí hypotézy vyvráceny nebyly. Nebo by stálo za to toto tvrzení alespoň komentovat, za jakých okolností by vyvrácena nebyla.

Jeví se jako náročné v konkrétních výrocích učitelů rozlišit kategorie 2 (EU, unie) a 7 (EU jako instituce) podle tabulky na s. 121. Mohla by autorka při obhajobě uvést klíč k zařazování výroků do těchto dvou kategorií?

Při parafrázi hypotézy H1-4 na s. 129 je potřeba si pohlídat stavbu věty „U učitelů pražských základních škol existoval vztah mezi hodnocením výhod ČR ze vstupu do EU.“

Občas se v textu vyskytne překlep (např. s. 147 „Jak učitelé vnímají učitelé autonomii učitele?“)

Uvedené připomínky nikterak nesnižují kvalitu předložené disertační práce. Disertační práce Andrey Gröschlové přináší důležité a aktuální poznatky o evropské identitě učitelů. Věrohodně bylo prokázáno, že evropská identita učitelů pražských základních škol se neliší od evropské identity běžné populace, byť v dílčích aspektech se zde určité rozdíly vyskytují a jsou v práci dobře popsány. Jako poměrně optimistický závěr vychází, že jsou si učitelé vědomi důležitosti tématu Evropy v projektování výuky pro budoucnost svých žáků.

Disertační práce Mgr. Andrey Gröschlové splňuje podmínky kladené na tento typ prací a doporučuji její kladné přijetí.

V Praze, 25. srpna 2008

PhDr. Martin Chvál, Ph.D.